

på. Ämnen som »Barn som far illa«, »Smärtbehandling« och »IT i pediatriken« har fått en förtjänstfull behandling. Författarlistan är imponerande. Det skall nog till en alldeles speciell personlighet hos en recensent för att ha synpunkter på de i boken föreslagna handläggningarna.

När jag ombads att recensera boken, kände jag först att det uppdraget kanske hellre skulle ges till någon under ST-utbildning, eftersom det förefaller vara den största målgruppen för böcker som dessa. Så småningom insåg jag emellertid att målgruppen kanske var betydligt större. Akut neonatologi och kardiologi med mera må vara högintrassant för barnläkare under utbildning, men alla tillstånd kan faktiskt dyka upp var som helst, och då måste vi alla slå upp och läsa på det vi inte hanterar i vardagen.

Min egen utbildning till barnläkare ligger en del år tillbaka i tiden, men jag minns väl behovet av handfasta råd i akutsituationer. I min bokhylla står första och andra upplagan av denna bok tillsammans med det lokala kompendiet från barnkliniken. Denna upplaga skiljer sig avsevärt från mina tidigare. Dess förtjänst är att den ingående beskriver handläggningen av akuta tillstånd och att den kombinerar detta med en stor mängd tabeller, figurer och faktarutor, avsedda att vara till hjälp vid differentialsdiagnostik och därpå följande akutte-rapi. För det mesta är framställningen mycket komprimerad och faktsäckad, ibland svårläst för en recensent, men sannolikt helt adekvat för den som står på akutmottagningen eller vårdavdelningen mitt i natten.

Det märks att det var över tjugo år sedan man kom i kontakt med akut neonatologi och mycket annat. Denna insikt gör att man anar att det kommer att behövas täta uppdateringar av fak-tastoffet i den allt snabbare förändring den medicinska vetenskapen är stadd i. Detta är förstås en utmaning för redaktionen, och nu när denna senaste upplaga är så modern att den innehåller ett kapitel om IT i pediatriken, borde man kanske fundera på att ge ut boken i e-format. Detta skulle underlätta uppdateringar och sannolikt bereda marken för att fånga upp de handdatoranvändare som idag har installerat Harriet Lane där. »The Harriet Lane hand-book« är ju ändå den stora konkurren-ten på denna marknad. Dess nackdel är förstås den huvudsakligen amerikanska terapitraditionen, och den skiljer sig från föreliggande bok bland annat genom att den inte är så snävt akutmedicinskt inriktad. Den finns både som a-

bok (a-bok = analog bok, dvs bok tryckt på papper och limmad eller inbunden) och e-bok, vilket jag ser fram emot att även »Akut pediatrik« kommer att göra.

Sammanfattningsvis: Köp boken! Gör sedan som vi gjorde i skolan – klä om den i ett tufft papper (jag hade ett med raketer) och sätt etikett på! Lägg den i rockfickan (jag rekommenderar rock även på BVC) och var rädd om den – låna inte ut den!

Neurologisk påverkan på konstnärliga uttryck

Hjernen og kunsten. 216 sidor.

Författare: Espen Dietrichs, Ragnar Stien, redaktörer.

Förlag: Ortiz förlag; 2005. ISBN 82-92395-14-8.

Recensent: Bengt Lagerkvist, docent, Rett Center, Östersund.

Norska neurolitterära klubben består av drygt 20 neurologer, barnläkare och habiliteringsläkare med litterära och konstnärliga intressen. Den har nu varit verksam i 15 år. Till tioårsjubileet publicerade man en samling på knappt 30 av medlemmarnas artiklar i en till antalet liten illustrerad utgåva, mest tänkt som gåvor och för internt bruk. Men en del av upplagan lämnades ut till försäljning och fick en strykande åtgång. Ortiz förlag i Oslo har därför gett ut en andra upplaga, som nu finns i bokhandeln, och den neurolitterära klubben förbereder en tredje publikation.

Det inledande kapitlet om hjärnans kreativitet är rikt illustrerat med exempel på hur neurologisk sjukdom både hämmar och stimulerar det konstnärliga uttrycket och används för dramatiska effekter. Från Undset och Jersild till Munch och Lewis Carroll, den sistnämnde lär ha byggt några av Alices syner på sin egen migränaura.

Boken har fyra avsnitt. Det första, »Neurologi i konsten«, handlar om så vitt skilda ämnen som självsuggestion, Charcot, vikingarnas bruk av mjöldryga, ergotismen i konsten samt neurologi

och ikonografi. Det andra avsnittet beskriver konstnärer med neurologiska symtom som Dostojevski (epilepsi), dr Johnson (tics, slaganfall med afasi men bevarad skrivförmåga), Frida Kahlo (polio, osteomyelit, amputation, svåra smärtor och opiatberoende), Hjalmar Gullberg (myasthenia gravis) med flera.

Det tredje avsnittet går långt tillbaka i norsk historia. Man spekulerar i den store kungen Sigurd Jorsalafars anfall (död 26 mars 1130), som kan ha varit Tourettes syndrom, medan hallucinationerna talar för alkoholsjukdom. Hans beteende var skandalöst under anfallen, och han levde i bigami tills båda hans hustrur övergav honom, men han var älskad av folket. Dock hade han en markant kranioskolios med stark avplaning av vänster parietalben, som framkom vid gravöppningen 1982. Möjligen hade han en organisk orsak till sin svåra symptomatologi.

Det fjärde avsnittet innehåller en hel del neurologisk historia, som jag återgivit i en särskild artikel i Läkartidningen nr 11 2006. Där finns också filosofen, statsmannen och läkaren John Lockes detaljerade beskrivning av ett anfall av trigeminusneuralgi, nära 100 år före Nicolas Andrés beskrivning av tic doloreux. Locke avstod från den vanliga åderlåtning och gav sin patient ett avföringsmedel. Nästa dag var hon symtomfri. Där finns också beskrivningar av tågresor som botemedel mot parkinson och suspensionsbehandling mot ataxi då den stackarn hängdes upp i luften med remmar under armarna. Bägge metoderna tillämpades av Charcot.

Att neurologiska sjukdomar haft stor betydelse för många konstnärer är otvivelaktigt, både som skapande, hämmande och som dramatisk faktor. I dag är en del av dessa beskrivningar kuriosa, men kan bidra till förståelse för den konstnärliga processen. Introspektiva konstnärer med neurologiska sjukdomar kan också bidra till en bättre förståelse av sjukdomen i sig. Den norska boken är underhållande och rik på detaljer och illustrationer. Den ger lärorka inblickar både i många konstnärers och välkända personers villkor och i medicinhistoria.

Vi har i Sverige flera goda skribenter som intresserat sig för det neurologiska området. Säkert finns också en del privata efterforskningar och funderingar, som aldrig blivit publicerade. Jag ser det som en viktig populärmedicinsk insats. Kanske är det dags för en svensk neurolitterär förening och samarbete med de framgångsrika norrmännen? Intresserade kolleger är välkomna att höra av sig till mig.